

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT
OF THE DIGITAL ECONOMY IN UKRAINE

Стаття присвячена аналізу перспектив розвитку цифрової економіки в Україні, акцентуючи увагу на викликах і можливостях, які постають перед державними органами у процесі цифрової трансформації. Розглянуто основні аспекти цифровізації, включаючи зміцнення безпечних цифрових систем, інтеграцію державних послуг в єдину платформу, зниження витрат та стимулювання економічної конкуренції. Акцентується увага на важливості комплексного підходу до моніторингу та оцінки цифровізації, який враховує як об'єктивні, так і суб'єктивні критерії. В статті проаналізовано основні проблеми цифровізації, серед яких низький рівень телекомунікаційної інфраструктури, обмежений доступ до цифрових сервісів у віддалених регіонах та недостатня цифрова грамотність населення. Обґрунтовано, що ключовими напрямками для подальшого розвитку є впровадження передових технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання та доповнена реальність, які можуть істотно підвищити ефективність державного управління.

Ключові слова: цифрова економіка, державні органи, Дія, DREAM, ДАР, E-Government.

The article is devoted to the analysis of the prospects for the development of the digital economy in Ukraine, focusing on the challenges and opportunities facing state bodies in the process of digital transformation. The study examines key aspects of digitization, including strengthening secure digital systems, integrating government services into a single platform, reducing costs, and stimulating economic competition. The author emphasizes the importance of a comprehensive approach to digitalization monitoring and evaluation, which takes into account both objective and subjective criteria. The article analyzes the main problems of digitalization, including the low level of telecommunications infrastructure, limited access to digital services in remote regions, and insufficient digital literacy of the population. Special attention is paid to the low positions of Ukraine in international ratings of digital readiness, such as ICT Development Index and E-Government Development Index, which requires the integration of best international experience, modernization of legislation and strengthening of cyber security. The presentation of the material of the article includes an analysis of the current state of the digital economy in Ukraine, in particular, achievements in the implementation of the Diya, DREAM and DAR platforms, which serve as important tools of digitalization. The authors emphasize that the key directions for further development are the implementation of advanced technologies, such as artificial intelligence, machine learning and augmented reality, which can significantly increase the efficiency of public administration. The purpose of the study is to formulate strategic recommendations for optimizing digitization processes in Ukraine, which will contribute to integration into the global digital environment. The conclusions state that the implementation of a comprehensive approach to digital transformation, the development of human capital and the modernization of infrastructure are the main prerequisites for transforming Ukraine into one of the leaders of Europe's digital economy.

Keywords: digital economy, state bodies, Action, DREAM, DAR, E-Government.

УДК 005.3:004.032.2:330 (477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure82-12>

Татарчук Р.Т.

аспірант кафедри прикладної економіки,
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

Tatarchuk Roman

Ivano-Frankivsk National
Technical University of Oil and Gas

Постановка проблеми. Епоха активного розвитку цифрових технологій суттєво змінила життя людей, умови ведення бізнесу, роботу органів державного управління. Починаючи з останнього десятиліття XX ст. виник і активно вживається у науковому обороті термін цифрової економіки. У даний період відбувся прорив у галузі цифрових технологій, розвитку інтернету та пов'язаних з ним сервісів, що й зумовило цифровізацію різних сфер життєдіяльності. Процеси цифровізації носять глобальний характер і їх темпи збільшуються рік у рік. Сучасна система моніторингу та оцінки цифровізації державного та муніципального управління є важливим елементом управління розвитком цифрової економіки в громадській сфері та має будуватися на основі комплексного підходу з одночасним урахуванням об'єктивних та суб'єктивних критеріїв цифровізації.

Одним з проблемних питань є недостатній рівень телекомунікаційної інфраструктури, що обмежує доступ до цифрових сервісів у віддалених регіонах. Це, у свою чергу, гальмує реалізацію

завдань, пов'язаних із забезпеченням доступу громадян до державних послуг в онлайн-форматі, як того вимагає стратегія цифровізації до 2030 р. Іншою важливою проблемою є низький рівень цифрової грамотності серед частини населення, зокрема серед представників малого та середнього бізнесу, фермерських господарств і працівників державного сектору. Це ускладнює використання сучасних цифрових платформ і технологій, що створює дисбаланс у доступі до цифрових можливостей. Україна посідає невисокі позиції в міжнародних рейтингах цифрової готовності, таких як ICT Development Index, E-Government Development Index та Networked Readiness Index, що вказує на наявність значного потенціалу для вдосконалення, але також акцентує увагу на необхідності інтеграції передового міжнародного досвіду, модернізації нормативно-правової бази та посилення кібербезпеки.

У державних органах важливо зосередити зусилля на комплексній трансформації управлінських процесів через впровадження інноваційних

технологій. Вони можуть не лише підвищити ефективність роботи державного апарату, але й забезпечити прозорість прийняття рішень та зниження адміністративних витрат. Водночас критично важливим є розвиток механізмів моніторингу, таких як платформа DREAM, для забезпечення прозорості та ефективності відновлювальних процесів у післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемам розвитку цифрової економіки в Україні присвячені праці таких вчених, як: Пічкурова З.В. [1], Негрей М. [2] Акулюшиної М., Ісламової А., Біюк В. [3], Кужди Т., Луциків І. [4], Гальцової О. [6], Гусєвої О.Ю., Хлевицької Т.Б. [7] та інші.

Попри наявність широкого спектру наукових досліджень у сфері цифрової економіки, існує потреба в поглибленому вивченні сучасних викликів та перспектив цифрової трансформації державного сектору. Особливої уваги потребує розробка стратегічних підходів до оптимізації процесів цифровізації з урахуванням провідних світових практик та новітніх технологічних досягнень. Недостатньо дослідженими залишаються питання практичної імплементації цифрових інновацій в діяльність державних органів, що підкреслює актуальність та своєчасність даного дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз перспектив розвитку цифрової економіки в Україні, визначення основних викликів і можливостей цифрової трансформації в державних органах, а також обґрунтування стратегічних напрямів для підвищення ефективності цифровізації з урахуванням міжнародного досвіду та сучасних технологічних тенденцій.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Реалізація цифрової стратегії держави зумовлена досягненням цілей щодо зміцнення безпечних цифрових систем та їх інтеграції в єдину платформу, доступністю нових цифрових сервісів для громадян, зниженням витрат та розвитком бізнесу, стимулюванням конкуренції. Оптимізація державних послуг ведеться за двома напрямками – це комплексне вирішення життєвих ситуацій громадян та бізнесу та цифрова трансформація пріоритетних державних та муніципальних послуг.

З.В. Пічкурова зазначає, що цифрова економіка – економіка, заснована на використанні цифрових технологій; вона включає сукупність певних галузей та сфер діяльності; переплетення та взаємопроникнення комп'ютерів, комунікацій, комп'ютерних технологій та безпосередньо інформації, що сприяють формуванню нових бізнес-моделей. Цифрова економіка формується як результат трансформаційних ефектів інформаційно-комунікаційних технологій, що поширюється на різні сфери життєдіяльності [1].

Перспективи розвитку цифрової економіки в Україні є вагомим складовою стратегії модернізації

країни та інтеграції до глобального цифрового середовища. Цифрова трансформація охоплює всі ключові сфери – від державного управління та економіки до освіти й аграрного сектору. Україна демонструє значні досягнення у впровадженні цифрових технологій, таких як мобільний додаток «Дія», який надає громадянам доступ до державних послуг онлайн. У майбутньому планується забезпечити повний доступ до всіх державних послуг через Інтернет до 2030 р., що стане важливим етапом у розвитку електронного урядування [1].

Цифрова економіка України також орієнтована на розвиток новітніх технологій, включаючи штучний інтелект, доповнену реальність і машинне навчання. Інвестиції у таких напрямках дозволять Україні стати одним із провідних ІТ-центрів Європи, залучаючи іноземний капітал і створюючи конкурентоспроможну економіку. Важливим етапом цифровізації є розвиток платформи DREAM для моніторингу процесу післявоєнного відновлення країни, а також Державного аграрного реєстру (далі – ДАР), що сприяє оптимізації логістики та укладенню контрактів у аграрному секторі.

З 2019 р. Україна суттєво пришвидшила процес цифровізації, і в окремих аспектах навіть обійшла провідні технологічні країни світу. Яскравим прикладом цього прогресу стала поява електронних документів у додатку «Дія», про який вже наголошувалося вище. За останні роки цим застосунком почали користуватися 18 мільйонів громадян. Наразі в ньому доступні 14 електронних документів і близько 25 різноманітних послуг. Україна також є батьківщиною багатьох талановитих ІТ-фахівців, які активно сприяють розвитку цифрової економіки як у межах країни, так і за її кордонами [1].

«Дія» – це українська платформа, яка надає громадянам можливість доступу до державних послуг в онлайн-форматі. З початком війни кількість користувачів «Дії» зросла на 20%, що свідчить про її активне використання для задоволення потреб населення у складних умовах воєнного часу. Крім розвитку та вдосконалення цифрового простору «Дії», уряд здійснив перенесення ключових баз даних до хмарних сховищ за кордоном. Даний важливий крок було реалізовано у співпраці з провідними світовими технологічними компаніями.

М.В. Негрей зазначає, що уряд України поставив перед собою амбітну мету – повну цифровізацію країни, що охоплює різні сектори економіки, оборони та державного управління. Включаючи створення податкової системи світового рівня, впровадження передових оборонних технологій та підвищення ефективності роботи державних інституцій. Однією з ключових цілей цієї стратегії є забезпечення доступу до всіх державних послуг в онлайн-форматі до 2030 р. Вже у 2024 р. планується зробити суттєвий прорив у цифровізації таких важливих послуг, як реєстрація бізнесу,

оформлення документів для виїзду за кордон та пенсійного забезпечення. Окрім розвитку державних послуг, цифрова трансформація України спрямована на позиціонування країни як одного з провідних IT-центрів Європи. Уряд планує інвестувати у передові технології, включаючи штучний інтелект, доповнену реальність. Відповідно це не лише стимулюватиме економіку, але й сприятиме залученню іноземних інвестицій та інноваційних розробок [2, с. 95].

Важливим етапом цифровізації стало впровадження у 2022 р. платформи ДАР, що активно використовується для обміну даними між агропідприємствами. Платформа дала суттєвий поштовх для оптимізації логістики, пришвидшення укладання контрактів між постачальниками аграрної продукції та споживачами, а також створила додаткові можливості для отримання грантів. Однак існує проблема, яка обмежує повноцінне використання цього інструменту – недостатній рівень цифрової грамотності серед представників малих фермерських господарств та агропідприємств. Переважно платформою користуються великі агрохолдинги та компанії, які працюють із масштабними контрактами. Для усунення цих недоліків необхідним є втручання уряду, який може ініціювати програми з підвищення цифрової освіти для фермерів та малих підприємців [3].

Якщо представити процес цифровізації аграрного сектору схематично, то це виглядає як взаємодія між ключовими суб'єктами: фермерами, урядом, галуззю AgriTech, трейдерами (виробниками) та кінцевими споживачами. Такий підхід сприяє підвищенню прозорості та ефективності всього аграрного ланцюга, що, у свою чергу, забезпечує конкурентоспроможність українського агросектору на міжнародному рівні.

Цифровізація України не лише сприяє модернізації внутрішніх процесів, але й слугує вагомим кроком для інтеграції у глобальну цифрову економіку. Інвестиції у технології, освітні ініціативи та розширення доступу до онлайн-послуг здатні закласти основу для стійкого економічного розвитку та підвищення добробуту громадян [4, с. 147-148].

Одним із прикладів інноваційних інвестицій є проєкт BI Government, спрямований на вдосконалення процесу ухвалення рішень на державному рівні. Ще одна ініціатива, яка здобула міжнародне визнання, – це створення безпілотних літальних апаратів для військових цілей. Уряд України розуміє, що цифрові технології стануть ключовим елементом у процесі післявоєнної відбудови країни. Яскравим прикладом такого підходу є платформа DREAM, яка забезпечує моніторинг відновлювальних процесів і демонструє, як цифрові інструменти можуть сприяти економічному зростанню [6, с. 78-91].

Перспективи розвитку цифрової економіки в Україні, зокрема у державних органах, значною

мірою залежать від ефективності реалізації стратегії цифровізації та вирішення існуючих проблем, пов'язаних із недостатнім рівнем розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у порівнянні з провідними країнами світу. Наразі Україна має невисокі позиції в ключових міжнародних рейтингах, що оцінюють цифрову готовність і рівень впровадження електронного урядування. Наприклад, у рейтингу ICT Development Index, який вимірює розвиток ІКТ у різних країнах світу, Україна займає 79 місце, що є найнижчим показником серед сусідніх держав. Подібна ситуація спостерігається і в Індексі розвитку електронного уряду ООН, де Україна займає 82 місце, поступаючись багатьом європейським країнам.

Цифрова економіка також оцінюється за Індексом мережевої готовності (Networked Readiness Index), що охоплює рівень готовності громадян і державних органів до використання ІКТ, а також інтеграцію цих технологій у суспільному та державному секторах. Тут Україна займає 75 місце, демонструючи відставання від лідерів, таких як Фінляндія та Сінгапур. Водночас це свідчить про наявність значного потенціалу для покращення, особливо у сфері телекомунікаційної інфраструктури, людського капіталу та впровадження онлайн-послуг [7, с. 79-80].

Для підвищення показників та досягнення конкурентоздатності у цифровій економіці, Україна має зосередитися на кількох ключових напрямках. По-перше, необхідно розвивати телекомунікаційну інфраструктуру, зокрема забезпечити доступність швидкісного інтернету у всіх регіонах країни. По-друге, слід інвестувати у людський капітал, підвищуючи цифрову грамотність населення, модернізуючи освітню систему та забезпечуючи підготовку кваліфікованих IT-фахівців. По-третє, критично важливим є розширення спектру та підвищення якості електронних послуг, доступних через державні платформи, зокрема вдосконалення існуючих інструментів, таких як «Дія».

Реалізація цих заходів у поєднанні з інтеграцією міжнародного досвіду та впровадженням інноваційних підходів дозволить Україні покращити позиції у міжнародних рейтингах і закласти основу для стійкого розвитку цифрової економіки, що матиме позитивний вплив на всі сфери суспільного життя [7, с. 81].

Висновок. Отже, цифровізація в Україні є стратегічним пріоритетом, який охоплює всі ключові сфери життя – від державного управління до економіки та освіти. Реалізація державної цифрової стратегії спрямована на забезпечення безпеки, доступності та інтеграції цифрових систем, а також на оптимізацію державних послуг. Завдяки розвитку платформ, таких як «Дія», DREAM та ДАР, Україна демонструє вагомі досягнення у впровадженні цифрових рішень, які полегшують життя громадян,

оптимізують логістику й створюють нові можливості для бізнесу. Попри досягнення, країна продовжує стикатися з низкою викликів, серед яких недостатній рівень розвитку телекомунікаційної інфраструктури, низька цифрова грамотність населення та відставання у міжнародних рейтингах цифрової готовності. Водночас перспективи є значними: розвиток новітніх технологій, таких як штучний інтелект і доповнена реальність, інтеграція з міжнародними стандартами, а також модернізація ключових державних і економічних секторів можуть перетворити Україну на один із провідних цифрових центрів Європи.

Для досягнення цього необхідно зосередити зусилля на розвитку людського капіталу, модернізації інфраструктури, залученні іноземних інвестицій і підвищенні якості електронних послуг. Зазначені заходи забезпечать зростання конкурентоспроможності країни, її економічний розвиток та інтеграцію до глобального цифрового середовища, а також сприятимуть підвищенню добробуту громадян. Цифрова трансформація України не лише модернізує внутрішні процеси, але й відкриває нові можливості для сталого розвитку в умовах сучасних глобальних викликів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Пічкурова З.В. Розвиток цифрової економіки України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3326/3252> (дата звернення: 19.12.2024)
2. Негрей М.В. Цифрова трансформація аграрного сектору: перспективи, виклики та рішення. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2023. № 8(1). С. 94–100.
3. Акулюшина М., Ісламова А., Біюк В. Перспективи розвитку цифрової економіки в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-11> (дата звернення: 22.12.2024)
4. Кужда Т., Луциків І. Дослідження стану та перспектив цифрового розвитку в Україні. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 5–6. С. 146–155.
5. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Вебсайт *hvylya*. 2019. Електронне видання. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (дата звернення: 27.12.2024)
6. Цифровізація економіки як фактор економічного зростання : колективна монографія. За заг. ред. О.Л. Гальцової. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 260 с.
7. Гусева О.Ю., Хлевицька Т.Б. Перспективи розвитку цифрової економіки в Україні. *«Економіка. Менеджмент. Бізнес»*. 2019. № 3(29). С. 78–82.

REFERENCES:

1. Pichkurova, Z.V. (2023). Development of Ukraine's digital economy under martial law. *Economy and society*, (58). Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3326/3252> [in Ukrainian].
2. Negrei, M.V. (2023) Digital transformation of the agricultural sector: prospects, challenges and solutions. *Scientific notes of NaUKMA*, 8(1), 94–100. [in Ukrainian].
3. Akulyushina, M., Islamova, A., & Biyuk V. (2024). Prospects for the development of the digital economy in Ukraine. *Economy and society*, (61). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-11> [in Ukrainian].
4. Kuzhda, T., & Lutsykyv, I. (2022). Study of the state and prospects of digital development in Ukraine. *Galician Economic Herald*, (5–6), 146–155 [in Ukrainian].
5. Ukraine 2030E is a country with a developed digital economy. (2019) Available at: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-forovovoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> [in Ukrainian].
6. Galtsova, T.L. (2021) Digitization of the economy as a factor of economic growth: collective monograph. Kherson: "Helvetika" publishing house. [in Ukrainian].
7. Guseva, O. Yu., & Khlevytska, T. B. (2019). Prospects for the development of the digital economy in Ukraine. *"Economy. Management. Business"*, 3(29), 78–82 [in Ukrainian].